

Voordracht Nicolaas Orie, leerling Vrijzinnig Christelijk Lyceum Den Haag 2011

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

CHEMIE

In de aanloop naar de herdenking heb ik lang nagedacht over wat ik zou willen vertellen. Iets wat de mensen uit het voormalig Nederlands Indië aangaat, maar ook de Nederlandse jeugd boeit. Iets van toen en nu. En in die gedachtegang over wat dat zou kunnen zijn, kwam ik op het fundament van veel problemen in de wereld, waaronder dat van de Japanse bezetting van voormalig Nederlands Indië.

Alle biologen zijn het erover eens dat de verschillen tussen mensen zoals huidskleur, de vorm van het gezicht en vele andere uiterlijke kenmerken essentieel zijn voor het voortbestaan van de mens. Helaas is het dezelfde verscheidenheid tussen mensen die maakt dat onze "diersoort" vreselijke dingen begaat. Meerkleurigheid is tot vandaag de dag een voor veel mensen aanvaardbare reden geweest voor misdaden van de ergste soort. Ook in Nederlands Indië speelden de verschillen tussen mensen een rol. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan het motief van de Japanners om de Archipel te bezetten. Een "broedervolk" noemden zij de bevolking van Indië. Zij zouden het bevrijden van de Belanda's. "Azië voor de Aziaten". Er is geen leus die zo duidelijk weergeeft dat de bezetting ook in Indië een rassenconflict betrof.

Ik zelf hoop in mijn leven iets dergelijks nooit te hoeven meemaken. Ik probeer aan de rassenkwesie een positieve draai te geven zoals ook veel anderen dat doen. Het verschil in ras zien als iets goeds en moois waarmee je kunt bouwen. Als iets waarbij energie tussen mensen vrijkomt die ongeëvenaard is. Ik pas deze filosofie het meeste toe op een plekje dat voor mij erg dierbaar is, een plekje waar het rasverschil iets moois is. Ik neem u graag mee naar een van de mooiste plekjes in Den Haag.

Elke zaterdagochtend begint mijn wekker om half acht luid te loeien. Mijn ochtendritueel begint. Dit ritueel afgerond hebbende pak ik mijn fiets en rij de straat uit. Een kleine vijf minuten later kom ik dan aan op mijn werk. Dit is een kleine buurtsupermarkt bij mij in de wijk met maar drie kassa's. Ik trek het bedrijfsjasje aan en begin de dag meestal met het vullen van de frisdrankrekken. Na vier uurtjes gewerkt te hebben mag ik rond een uur of één met pauze. Ik koop wat te eten en begeef mij naar de personeelskantine onder de winkel. Het is er net niet hoog genoeg om rechtop te kunnen staan en toch is dit kleine hokje een van de mooiste plekjes in Den Haag. In deze kantine word ik er altijd weer aan herinnerd wat meerkleurigheid inhoudt.

Van mijn collega's zijn er bijna geen twee met dezelfde huidskleur. Er werken Marokkanen, Nederlanders, Turken, Engelsen en nog meer nationaliteiten. De hele wereld is gerepresenteerd. Bovendien komen mijn collega's en ik uit alle verschillende sociale klassen van onze samenleving. Op deze plek is afkeer van elkaars geloof en cultuur ondenkbaar. Ik vraag me dan ook vaak af wat er daar, in dat kleine kantinetje, anders is dan op al die plekken in de wereld waar dit niet lukt. Waarom is er geen hoofdstuk in de wereldgeschiedenis waar er niet ergens een rassenoorlog gaande is? Misschien is het wel de extreme verscheidenheid die voor de sfeer in onze kantine zorgt. Er kan geen afkeer van elkaars cultuur ontstaan als die van iederéén een beetje anders is. Een meerderheid of minderheid kan nooit ontstaan als iederéén van de ander verschilt. Een andere mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat iedereen met elkaar omgaat en samenwerkt. Iedereen praat met elkaar en leert de ander kennen.

Afkeer tussen mensen onderling is vaak het gevolg van onwetendheid. In de kantine worden grapjes gemaakt over de Nederlander die het ritme van de muziek niet voelt, over de Turk die geen ham op zijn croissantje mag en over de Marokkaan die zou stelen. Er wordt gelachen over de vooroordelen die er bestaan. De vooroordelen worden uitgelachen om hoe belachelijk zij zijn. Hard gelach zorgt voor een euforische staat van zijn die iedereen ondervindt. In de kantine ontstaat dan ook energie. Een energie tussen mensen die ik zelf vergelijk met de scheikunde.

In de scheikunde heb je verschillende stofjes in verschillende potjes. Ze lijken aanvankelijk futloos, kleurloos en onbruikbaar. De chemicus die alle stoffen bijeen gooit, weet echter als geen ander wat deze stoffen tezamen veroorzaken. Er ontstaat een vuurspektakel. Er komt een energie vrij die geen energiecentrale kan opwekken. Deze energie raakt nooit op. Een spetterend schouwspel waar iedereen van kan genieten en waaraan iedereen kan deelnemen. Het is echte chemie.

Ik denk dat er geen land is waar men zo goed weet wat meerkleurigheid kan inhouden als het voormalig Nederlands Indië. De bevolking moet daar destijds geregeld de energie en warmte hebben gevoeld die ik nú ervaar. Ik denk dat ze als geen ander weten hoe het is om in een culturenbrij te leven. Anderzijds denk ik dat zij ook de verschrikkingen hebben gekend van de meerkleurigheid. Ze hebben geweten hoe het is als het verschil in kleur leidt tot een ongelijkheid. Ze hebben hun multiculturele samenleving verscheurd zien worden door de Japanners. Ik hoop dat de wereld leert van Indië. Dat men in het vervolg de goede draai kan geven aan meerkleurigheid. Dat iedereen voor zichzelf beslist open te staan voor de chemie. Chemie tussen mensen.